

PROBLEMATIKA HODNOCENÍ V OV

HODNOCENÍ VE ŠKOLE JE

- *zaujímání a vyjadřování kladného nebo záporného postoje k různým činnostem a výkonům žáků ve vyučování* (SKALKOVÁ, J. Aktivita žáků ve vyučování.)

FORMATIVNÍ HODNOCENÍ – VHLED DO PROBLEMATIKY

- vychází z teorie mastery learning/zvládací učení (B. Bloom)
- slouží pro podporu efektivního učení žáků tím, že se jim poskytuje užitečná zpětná vazba – formativní zpětná vazba. Primárně tedy slouží žáku samotnému. Ukazuje mu, kde se v rámci dosahování cílů nachází a jak se zlepšit.
- Může pomoci i učiteli – aby mohl lépe vycházet potřebám žáků. Kromě odhalování pozitiv slouží rovněž k identifikaci chyb a obtíží v práci žáka aby mohl poskytnou oporu/facilitaci zaměřenou na zlepšení jeho budoucích výkonů.

ROZDÍLY MEZI SUMATIVNÍM A FORMATIVNÍM HODNOCENÍM

Charakteristika	Sumativní hodnocení (summative assessment)	Formativní hodnocení (formative assessment)
Cíl	změřit výkon žáka na konci procesu shrnout dosažené výkony porovnávat výkony žáků mezi sebou	identifikovat vzdělávací potřeby žáků a přizpůsobit těmto zjištěním výuku vylepšit učební výsledky všech žáků
Načasování	konečné (na konci nějaké etapy, studijního období)	průběžné (poskytované v procesu učení)
Účel	<i>assessment of learning</i> (hodnocení učení; kontrola žákova učení)	<i>assessment for learning</i> (hodnocení pro učení; podpora žákova učení)
Komu slouží	učitelé rodiči žákovi škole, na kterou se žák hlásí vzdělávací politice	primárně žákovi
Role učitele	měřit úroveň naučeného a udělovat známky	poskytovat okamžitou, konkrétní zpětnou vazbu a podporovat žákovo učení
Zapojení žáků	Minimální	žádoucí
Motivace žáků	Vnější	vnitřní
Efekt na učení	slabý prchavý	silný pozitivní dlouhodobý

Laufková, V. (2016). Formativní hodnocení. (Disertační práce). Praha: PedF UK.

- Pro formativní hodnocení klíčových kompetencí lze využít metodu škálování kritérií založenou na použití příslušných indikátorů a sebehodnocení – self-reportu každého žáka,
- žák (např. před příslušným tematickým blokem) vyplní danou tabulku – samozřejmě co nejvíce autenticky – toto bude zejména pro něj informací, na jakém stupni se nachází. Následně, po bloku aktivit, se k tomuto znovu vrátí a zjistí, zda u něj došlo k nějakým změnám.

UKÁZKA ŠKÁLOVACÍCH MOŽNOSTÍ:

Obhajují svá práva?			
Nikdy.	Snažím se, ale nedaří se mi.	Snažím se a daří se mi, ale ne ve všech situacích.	Vždy a úspěšně.

Mluvím o jiných národnostech, etnikách a rasách s respektem a úctou?			
Nevím, proč bych měl/ještě jsem nad tím neuvažoval/a.	O některých ano, o některých ne.	Ne, ale ani nevystupuji proti nim.	Vystupuji na jejich obranu.

Jaký je můj přístup ke společným pravidlům?				
Neznám je.	Nedodržuji a nepřijímám důsledky jejich nedodržení.	Nedodržuji je, ale přijímám důsledky.	Pravidla dodržuji a požaduji dodržování pravidel i od jiných.	V případě potřeby sám iniciuji zlepšení společných pravidel.

Zdroj: Rozvíjení personální, sociální a občanské kompetence učitelů, studentů a žáků. 1. vyd.

Brno: Masarykova univerzita, 2020. 123 s.

ISBN 978-80-210-9612-7.

UKÁZKA – PRÁCE S MATERIÁLEM

- Viz materiál „Sebepoznávací aktivity“ (škála vstupní, aktivita JMÉNO, škála výstupní)

PRÁCE S CHYBOU – VYUŽITÍ PŘI FORMATIVNÍM HODNOCENÍ

Fáze

- Detekce – zjištění chyby,
- Identifikace – její konkretizace, v čem byla učiněna
- Interpretace – nalezení příčin, proč k ní došlo,
- Korekce – vlastní náprava chyby.

Při práci s chybou postupně vést žáka k participaci na jejím odhalování i nápravě (autokorekci).

- (Slavík, 1999, s. 138)

NÁSTROJE PRO FORMATIVNÍ ZPĚTNOU VAZBU

- Mapa učebního pokroku (MUP) – vytvoření analytické sady kritérií pro mapování aktuální úrovně žáka a určení činností pro jeho další postup.
- MUP dostupné zde: <https://mup.scio.cz/>
- Technika semaforu – kartičky (zelená – plně rozumím, oranžová – nejsem si jist, červená – neporozuměl jsem). Varianta – odpověďové karty, mazací tabulky.

NÁSTROJE PRO FORMATIVNÍ ZPĚTNOU VAZBU

- Červeno /zelené karty – zelená (mám hotový úkol), červená (ještě pracuji). Variace (zelená – pracuji, červená – potřebuji pomoc).
- Variace práce s chybou
- Tečka na konci řádku – tečkou je učitelem označen řádek, kde je chyba, žáci hledají konkrétní chybu.
- Tři otázky – učitel do písemné práce žáka vpisuje čísla na místech, kde by se měl žák nad něčím zamyslet (chybou, myšlenkou). Tato čísla poté napíše pod text práce – žák následně k číslům píše svoji odpověď (variace – k číslům je doplněna učitelem konkrétní otázka).

JAK HODNOTIT FORMATIVNĚ

- Publikace – Výchova k občanství 2
- <https://odpovedneobcanstvi.cz/wp-content/uploads/2020/09/V%C3%BDchova-k-ob%C4%8Danstv%C3%AD-2-web-1.pdf>

Formy hodnocení

- Klasifikace – forma kvantitativního hodnocení
- Slovní hodnocení – forma kvalitativního hodnocení

- KLASIFIKACE – kvantitativní, kodifikovaná forma hodnocení (***zákon č. 561/2004 Sb., Vyhláška č. 48/2005, vyhláška č. 256/2012 Sb.***), vychází z oficiálních dokumentů, upravena v ŠVP a klasifikačních rádech.

- Pro potřeby klasifikace se předměty dělí na předměty:
- s převahou teoretického zaměření,
- s převahou praktických činností,
- s převahou výchovného zaměření.

PODLE USTANOVENÍ § 52 Odst. 1 ŠKOLSKÉHO ZÁKONA (ZŠ)

- Do vyššího ročníku postoupí žák, který na konci druhého pololetí prospěl ze všech povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem **s výjimkou předmětů výchovného zaměření stanovených rámcovým vzdělávacím programem** a předmětů, z nichž byl uvolněn, pokud mu nebylo povoleno opakování ročníku podle odstavce 6 věty třetí.
- <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-27-2-2021>

Portál o školství a vzdělávání INFO.EDU.CZ

provozovaný Ústavem pro informace ve vzdělávání

- Komentář ke školskému zákonu k tomuto problému uvádí:
"Slovní spojení *"předměty výchovného zaměření stanovené rámcovým vzdělávacím programem"* je nepřesné, neboť RVP pro základní vzdělávání nestanoví předměty, ale pouze vzdělávací oblasti a vzdělávací obory. **Předměty výchovného zaměření je tedy nezbytné stanovit s ohledem na to, jaké vzdělávací oblasti a vzdělávací obory jsou těmito předměty naplňovány** (v praxi půjde především o vzdělávací obory **Výchova k občanství**, Hudební výchova, Výtvarná výchova, Výchova ke zdraví a Tělesná výchova). **Hodnocení z těchto předmětů výchovného zaměření tedy nemá vliv na postup žáka do vyššího ročníku.** Uvedené vychází z toho, že **žák může svůj výkon v těchto předmětech ovlivnit pouze částečně** s ohledem na své vrozené dispozice či nadání."

Důvodová zpráva aplikace školského zákona

- V předmětech výchovného zaměření (například výtvarná, hudební, tělesná výchova nebo pracovní činnosti) bude prováděno jen slovní hodnocení, nebudou známkovány (klasifikovány). Výjimkou z uvedeného principu bude předmět občanská výchova (pokud bude jako samostatný předmět), což bude také uvedeno v rámcovém vzdělávacím programu.

§ 69 HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ (SŠ)

- (4) Do vyššího ročníku postoupí žák, který na konci druhého pololetí příslušného ročníku prospěl ze všech povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem, s výjimkou předmětů, z nichž se žák nehodnotí. Hodnocení žáka v odborných předmětech, které stanoví rámcový vzdělávací program v uměleckých oborech, se uskutečňuje po vykonání komisionální zkoušky.

- SLOVNÍ HODNOCENÍ – kvalitativní forma hodnocení, slovní vyjádření o výkonu žáka, informuje o sociální kvalifikaci (procesy vedoucí k dosažení cíle).
- Formy slovního hodnocení:
  - ústní
  - písemná (sumativní - viz)

- Sumativní slovní hodnocení:
- uvedení úspěchů
- vymezení nedostatků, neúspěchů, problémů
- sdělit možnou cestu k nápravě

Klady a zápory

- Klasifikace: jednoduchost, umožňuje srovnávat, statistické zpracování, nepostihuje širší sociální dovednosti, nesděluje příčiny neúspěchu, „škatulkování“.
- Slovního hodnocení: vyšší informační hodnota, povzbuzuje žáka ke zlepšení, přibližuje se individualitě žáka, časově náročné, neumožňuje porovnávat, riziko schematismu.

Obecné charakteristiky hodnocení

Vybrané typy hodnocení:

- Kriteriaální – hodnocení žáka ve vztahu ke kritériím (limitům/bodům), bez ohledu na výkon ostatních žáků.
- Normativní – hodnocení výkonu žáků ve vztahu k výkonu jiných žáků (nevztahuje se ke kritériím).
- Sumativní a formativní (viz slide 3-4).

Obecné charakteristiky hodnocení

- Funkce hodnocení:
- Motivační – pobídka k další práci,
- Informativní – zpětná vazba pro žáky/rodiče.
- Regulativní – vliv na další kvalitu práce.
- Výchovná – formuje pozitivní vlastnosti a postoje žáků (ne jako prostředek řešení kázeňských problémů).
- Prognostická – predikce studijní perspektivy.
- Diferenciační – selektování žáků dle výkonu.

DIDAKTICKÁ DIAGNOSTIKA

- Diagnostické metody užívané při hodnocení: systematické pozorování, analýza výsledků činnosti žáků, ústní a písemné zkoušení.
- Častým nástrojem didaktické diagnostiky je didaktický test (učitelem sestavený tzv. nestandardizovaný test úrovně kognitivních dovedností).
- Další typy testů dle Byčkovského (BYČKOVSKÝ, P. Základy měření výsledků výuky. Tvorba didaktického testu. Praha: ČVUT, 1982.)

OTÁZKY

- jsou specifickým typem učební úlohy, formulována v tázací podobě – je impulsem ze strany učitele, vede žáky k novému poznání, aktivitě, prohlubování vědomostí.

- Otázky uzavřené
- *Jak se jmenoval první prezident Československé republiky?*
- *Jste pro zavedení trestu smrti?*
- Otázky otevřené
- *Proč je poptávková křivka klesající ?*
- *Jaké jsou příčiny vzniku šikany ?*
- *Jak můžeme vysvětlit fungování tržního mechanismu?*

OTÁZKY DLE JEDNOTLIVÝCH ÚROVNÍ BLOOMOVY KOGNITIVNÍ TAXONOMIE

- Znalost: KDO, CO, KDE, KDY... .
- Porozumění: CO ZNAMENÁ, VYSVĚTLI... .
- Aplikace: UVEĎ PŘÍKLADY, NAČRTNI
OBRÁZEK (schéma, graf)
- Analýza: JAKÉ JSOU ČÁSTI, ZNAKY,
DŮKAZY... .
- Hodnocení: PODLE ČEHO POSUZUJETE,
HODNOTÍTE, CO SI MYSLÍTE O... .
- Syntéza (tvorba): JAK BYCHOM MOHLI
PŘISPĚT, NAVRHNOUT, VYŘEŠIT... .

KONSTRUKCE DIDAKTICKÉHO TESTU - TAXONOMIE UČEBNÍCH ÚLOH PODLE D. TOLLINGEROVÉ

- **1. Úlohy vyžadující pamětní reprodukci poznatků**
  - 1.1. na znovupoznání
  - 1.2. na reprodukci jednotlivých čísel, faktů, pojmů
  - 1.3. na reprodukci definic, norem, pravidel
  - 1.4. na reprodukci velkých celků, básní, textů
- (př. aktivních sloves: *Definuj..., Uveď charakteristiku..., Přednes báseň..., Jaký je vzorec pro...aj.*)
- **2. Úlohy vyžadující jednoduché myšlenkové operace s poznatků**
  - 2.1. na zjištění faktů (měření, vážení, jednoduché výpočty)
  - 2.2. na vyjmenování a popis faktů (výčet, soupis atd.)
  - 2.3. na vyjmenování a popis procesů a způsobů činností
  - 2.4. na rozbor a skladbu (analýzu a syntézu)
  - 2.5. na porovnávání a rozlišování (komparaci a diskriminaci)
  - 2.6. na třídění (kategorizaci a klasifikaci)
  - 2.7. na zjišťování vztahů mezi fakty (příčina- následek, cíl- prostředek, vliv, funkce, užitek, nástroj, způsob)
  - 2.8. na abstrakci, konkretizaci, zobecňování
  - 2.9. na řešení jednoduchých příkladů (s neznámými veličinami)
- (př. aktivních sloves: *Zjistí..., Vyhledej..., Vyjmenuj..., Z čeho se skládá..., Porovnej..., Který z objektů..., Uveď příklad..., Rozděl do skupin..., Co je příčinou..., Co se stane, když..., Proč..., Popiš fáze...aj.*)
- **3. Úlohy vyžadující složité myšlenkové operace s poznatků**
  - 3.1. na překlad (translaci, transformaci)
  - 3.2. na výklad (interpretaci), vysvětlení smyslu, významu, zdůvodnění ap.
  - 3.3. na vyvozování (indukci)
  - 3.4. na odvozování (dedukci)
  - 3.5. na dokazování a ověřování (verifikaci)
  - 3.6. na hodnocení
- (př. aktivních sloves: *Vyjádři graficky..., Podle schématu řekni, jak..., Zdůvodni..., Vysvětli..., Odyod' postup..., Ověř správnost..., Posud'..., V čem jsou klady..., Udělej závěr...aj.*)
- **4. Úlohy vyžadující sdělení poznatků**
  - 4.1. na vypracování přehledu, výtahu, obsahu apod.
  - 4.2. na vypracování zprávy, pojednání, referátu apod.
  - 4.3. samostatné písemné práce, výkresy, projekty atd.
- (př. aktivních sloves: *Zpracuj přehled..., Udělej stručný výtah..., Napiš referát..., Narýsuj..., Napiš výpověď o své činnosti..., Vypracuj zprávu...aj.*)
- **5. Úlohy vyžadující tvořivé myšlení**
  - 5.1. úlohy na praktickou aplikaci
  - 5.2. řešení problémových situací
  - 5.3. kladení otázek a formulace úloh
  - 5.4. na objevování na základě vlastního pozorování
  - 5.5. na objevování na základě vlastních úvah
- (př. aktivních sloves: *Vymysli praktický příklad..., Zjistí, jak se v praxi uplatňuje..., Dobře si prohlédni a potom řekni..., Na základě vlastního pozorování..., Promysli..., Navrhni...aj.*)
- (KALHOUS, Z a kol.: 2002, s.330-332)

- Další příklady aktivních sloves – viz materiál:
- Taxonomie učebních úloh – otázky, pomocná slova:
- https://is.muni.cz/el/phil/jaro2017/VIKMB35/um/Taxonomie_ucebnych_uloh_otazky_pomocna_slova.pdf
- Rozčlenění testových úloh dle Byčkovského (viz BYČKOVSKÝ, P. Základy měření výsledků výuky. Tvorba didaktického testu. Praha: ČVUT, 1982.)

KLASIFIKACE DIDAKTICKÝCH TESTŮ

Procento správně vyřešených úloh v testu			Klasifikační stupeň
Klasifikace běžná	Klasifikace přísná	Klasifikace velmi přísná	
91 – 100	96 – 100	95 – 100	1
81 – 90	88 – 95	90 – 94	2
71 – 80	82 – 88	85 – 89	3
61 – 70	70 – 81	80 – 84	4
0 – 60	0 – 69	0 – 79	5

SEDLÁČKOVÁ, 1993.

KLASIFIKACE DIDAKTICKÝCH TESTŮ

<i>Klasifikace</i>	<i>Počet bodů</i>
<i>výborně..... (1)</i>	<i>8 - 10</i>
<i>chvalitebně ..... (2)</i>	<i>6 - 7</i>
<i>dobře ..... (3)</i>	<i>4 - 5</i>
<i>dostatečně ..... (4)</i>	<i>1 - 3</i>
<i>nedostatečně..... (5)</i>	<i>0</i>

CHRÁSKA, Miroslav. *Didaktické testy: příručka pro učitele a studenty učitelství*. Brno: Paido, 1999. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-68-0, s. 71.

PŘÍKLADY KRITERIÍ HODNOCENÍ

- Skupinové práce
- **Hodnocení spolupráce uvnitř skupiny**
- **Hodnocení spolupráce člena uvnitř skupiny**

- **Hodnocení ústního projevu (prezentace, aktuality)**

- Viz materiál „kriteria hodnocení“

Street -Law

Kritéria pro známkování účasti studentů na diskusích

Klasifikace	Popis požadovaných dovedností	Postup práce
PŘÍKLADNÝ (1)	V diskusi o společných otázkách je schopen zaujímat mnoho perspektiv a bere v úvahu společný zájem; používá relevantní znalosti k analýze otázek; používá diskusní strategii vyššího stupně jako např. argumentaci pomocí analogie, navrhuje dohodu nebo řešení konfliktu hodnot.	Účastní se více než jedné výměny názorů; shrnuje a hodnotí postup diskuse; nemá žádné negativní poznámky k dalším přispěvatelům a vkládá se do diskuse, pokud se k takovýmto poznámkám uchylují druzí.
DOSTAČUJÍCÍ (2)	Prokazuje znalosti důležitých myšlenek, jež souvisejí s diskusí nebo explicitně stanovuje téma pro zvážení; prezentuje více než jeden pohled; podporuje stanovisko pomocí důvodů a evidencí.	Účastní se jen jedné široké výměny názorů s alespoň jedním dalším člověkem; parafrázuje důležité výroky, jimiž shrnuje, co bylo řečeno; žádá druhého o vysvětlení nebo vyjasnění podstatné pro diskusi; nemá negativní poznámky k příspěvkům druhých.
MINIMÁLNÍ (3)	Pronáší o tématu jen výroky, které vyjadřují pouze jeho osobní stanoviska; vyjadřuje potenciálně nosnou myšlenku, ale nesleduje ji tak, aby ji pochopili i druzí.	Implicitně nebo explicitně vítá příspěvky nebo konstruktivně odpovídá na myšlenky vyjádřené přinejmenším jedním dalším člověkem; má snahu nevyjadřovat negativní výroky, ale ne vždy se to daří.
NEPŘIJATELNÝ (4/5)	Nemluví srozumitelně; nesděluje vlastní myšlenky; má jen nesouvislé komentáře typu „výkřik do tmy“.	Nemá komentáře, jež by usnadňovaly dialog; jeho výroky jsou převážně negativní.

Street -Law

FORMULÁŘ HODNOCENÍ SIMULOVANÉHO SOUDNÍHO JEDNÁNÍ

1	2	3	4-5
příkladný	zdatný	nedostatečný	

Prokazování dobrého veřejného projevu studenta

1 Příkladný

- Hovoří srozumitelně.
- Řeč náležitě frázuje a mění tón hlasu.
- Udržuje patřičný oční kontakt se soudcem, svědky, právními zástupci.
- Používá řeč těla při poznámkách, otázkách nebo odpovědích soudci, tzn. komplexně zvládl řečnický projev
- Svědci nepoužívají žádné poznámky a právní zástupci jen minimálně.
- Ve střehu, připravený, sebevědomý a přesvědčivý v projevu.

2-3 Zdatný

- Odpovědi jsou srozumitelné, ale projev by byl přesvědčivější, kdyby nechyběla jedna nebo více charakteristik příkladného projevu (pro svědky je zejména důležité udržování očního kontaktu a pro právního zástupce minimální práce s poznámkami).

4-5 Nedostatečný

- Odpovědi nebo otázky nejsou srozumitelně vyjádřené nebo je není slyšet.
- Účastník je žádán, aby otázku opakoval, protože mu není rozumět.
- Odpovědi nejsou směřovány na osobu, která se tázala (soudce, právní zástupce nebo státní zástupce).
- Odpovědi se netýkají položené otázky.

SHRNUTÍ POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍ ZDROJE

Byčkovský, P. Základy měření výsledků výuky. Tvorba didaktického

Čapek, R. Odměny a tresty ve školní praxi: kázeňské strategie, zásady odměňování a trestání, hodnocení a klasifikace, podpora a motivace žáků. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada, 2014.

Chráška, M. Didaktické testy ve školní praxi. Brno: Paido, 1999, 2002.

Kalhous. Školní didaktika.

Kolář, Šikulová. Hodnocení žáků. Praha 2005

Laufková, V. (2016). Formativní hodnocení. (Disertační práce). Praha: PedF UK.

Petty. Moderní vyučování

Sedláčková, J.: Diagnostické metody ve vyučování matematice. Olomouc, Přírodovědecká fakulta UP 1993.

Skalková, J. Aktivita žáků ve vyučování.

Skalková. Obecná didaktika.

Slavík, J. Hodnocení v současné škole. Praha 1999.

Wiliam, D. Zavádění formativního hodnocení: praktické techniky pro základní a střední školy.

